DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series14.2026.35.13
УДК 793.3(477.44):37.013.3

Пахольчак Євгенія Сергіївна,
доктор філософії, старший викладач
кафедри музичного та перформативного мистецтва,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
https://orcid.org/0000-0001-5068-0065
pakholchak.evgenia@vspu.edu.ua

ФЕНОМЕН ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АНАТОЛІЯ КОНДЮКА В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ХОРЕОГРАФІЧНОГО МИСТЕЦТВА ВІННИЧИНИ

У статті проаналізовано творчий та педагогічний шлях українського хореографа Анатолія Кондюка як ключової особи, що вплинула на розвиток регіонального мистецького простору. Доводиться, що детальний аналіз його педагогічної та творчої спадщини дозволяє глибше зрозуміти специфіку формування хореографічної культури регіону, виявити ключові тенденції розвитку танцювального мистецтва та його взаємозв’язок із загальноукраїнським мистецьким простором. Його мистецька та педагогічна діяльність стала важливим чинником формування сучасної хореографічної школи Вінничини, розвитку народно-сценічного танцю та професійної мистецької освіти регіону. Розкрито феномен творчості А. Кондюка, який полягає у здатності органічно поєднувати автентичну українську народну хореографію із сучасними сценічними формами та художньо-виражальними засобами. Його постановки вирізняються глибоким розумінням природи танцю як синтетичного мистецтва, у якому пластика руху, музична драматургія, сценічний образ та емоційна виразність формують цілісний художній простір.

Досліджено особливості становлення народно-сценічної хореографії Поділля. Визначено роль мистецької та педагогічної діяльності у формуванні професійної хореографічної освіти регіону, розвитку виконавської культури та підготовці майбутніх фахівців у сфері танцювального мистецтва. Проаналізовано діяльність творчих колективів, репертуарну політику, особливості сценічних постановок та їхній вплив на популяризацію українських культурних традицій. Обґрунтовано значення народно-сценічного танцю як засобу формування культурної ідентичності та збереження національної мистецької спадщини.

Ключові слова: *хореографічне мистецтво; мистецька освіта; народно-сценічний танець; педагогічна діяльність; професійна підготовка; регіональний мистецький простір; сценічна постановка.*

Обґрунтування актуальності проблеми. Вивчення феномену творчої діяльності Анатолія Кондюка в контексті розвитку хореографічного мистецтва Вінничини є важливим для усвідомлення регіональних процесів становлення та трансформації мистецької освіти й сценічної практики. Детальний аналіз його педагогічної та творчої спадщини дозволяє глибше зрозуміти специфіку формування хореографічної культури регіону, виявити ключові тенденції розвитку танцювального мистецтва та його взаємозв’язок із загальноукраїнським мистецьким простором. Комплексний аналіз творчої діяльності Анатолія Степановича Кондюка – яскравого представника українського хореографічного мистецтва – дозволяє розкрити особливості його балетмейстерської та педагогічної діяльності, визначити його внесок у розвиток регіональної хореографічної школи та формування культурного простору Поділля, показати його творчість як синтез традицій народного танцю та сучасних сценічних форм, обгрунтувати роль митця у підготовці майбутніх хореографів та популяризації національних культурних цінностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку хореографічного

мистецтва та освіти аналізуються у сучасних наукових працях, де акцентується увага на формуванні творчого потенціалу майбутніх фахівців, розвитку їхньої професійної компетентності. Зокрема у дослідженнях зазначається, що становлення хореографічної освіти в Україні є відносно новим напрямом наукового осмислення, який почав активно розвиватися лише у період її незалежності. Водночас аналіз наукових джерел свідчить, що питання індивідуального внеску окремих митців у розвиток регіональної хореографії залишається недостатньо дослідженим. Це зумовлює необхідність звернення до творчої спадщини Анатолія Кондюка як важливого представника українського мистецького простору Вінничини.

Метою статті є ґрунтовне дослідження творчої діяльності Анатолія Кондюка та визначення феномену його творчості на розвиток танцювального мистецтва і становлення хореографічної освіти Поділля.

Виклад основного матеріалу. Розвиток хореографічного мистецтва Вінничини у другій половині XX століття – на початку XXI століття значною мірою визначався діяльністю видатних митців, які поєднували творчу, педагогічну та культурно-просвітницьку діяльність. Однією з найяскравіших постатей у цьому процесі став заслужений артист України, доцент Анатолій Степанович Кондюк – балетмейстер, педагог, режисер хореографічних постановок та багаторічний художній керівник Академічного ансамблю пісні і танцю «Поділля». Його мистецька та педагогічна діяльність стала важливим чинником формування сучасної хореографічної школи Вінничини, розвитку народно-сценічного танцю та професійної мистецької освіти регіону.

Феномен творчості Анатолія Кондюка полягає у здатності органічно поєднувати автентичну українську народну хореографію із сучасними сценічними формами та художньо-виражальними засобами. Його постановки вирізняються глибоким розумінням природи танцю як синтетичного мистецтва, у якому пластика руху, музична драматургія, сценічний образ та емоційна виразність формують цілісний художній простір. У творчості митця простежується прагнення не лише до збереження традиційної танцювальної культури Поділля, а й до її осучаснення відповідно до вимог сучасної сцени та художнього мислення нового покоління.

Анатолій Степанович Кондюк народився 10 лютого 1955 року в селі Борівка Вінницької області. Його життєвий шлях від ранніх років був пов'язаний із мистецтвом танцю, яке стало для нього не просто професією, а справжнім покликанням і способом духовної самореалізації. Перший сценічний досвід митець здобув під час служби у військовому ансамблі, де сформувалися його виконавська дисципліна, музикальність та сценічна культура. Надалі він працював балетмейстером, а згодом здобув професійну хореографічну освіту, що стало важливим етапом його професійного становлення та визначило подальший напрям творчої діяльності.

Ще у 1970–1980-х роках Анатолій Кондюк проявив себе як талановитий організатор і творець нових мистецьких осередків. У 1977 році він очолив художнє керівництво Будинку культури Вінницького електротехнічного заводу «Електротехнік», де заснував танцювальний ансамбль «Веселка». Саме цей колектив став одним із перших потужних центрів розвитку народно-сценічної хореографії на Вінничині. Протягом майже двох десятиліть ансамбль здійснював активну концертну діяльність, формував високий рівень виконавської культури та популяризував український танець серед молоді.

Як вказує І. Швець, «після здобуття Україною незалежності в 1991 році настає новий етап розвитку українського суспільства, Українська культура стає фактором консолідації українського суспільства, духовно інтегруючою силою в умовах соціальних трансформацій і складних політичних та економічних подій» [5, с.225]. Цей період теж став новим етапом для біографії митця, адже саме з 1990-х років, коли відбулося реформування діяльності Державного ансамблю пісні і танцю "Поділля". Його художнім керівником став Анатолій Кондюк – заслужений артист України. З його діяльністю пов'язані зміни у виконавському

складі та в репертуарній політиці колективу. Збільшилася чисельність оркестрової та балетної груп, художніми засадами творчості колективу стала опора на подільський пісенно-обрядовий фольклор, підкреслення національного колориту шляхом використання народного музичного інструментарію, створення масштабних концертних програм на основі хорових, танцювальних і музично-інструментальних обробок фольклорних жанрів [5, с.225].

Під багаторічним керівництвом Анатолія Степановича ансамбль значно розширив свій репертуар, підвищив рівень виконавської культури і здобув визнання як в Україні, так і за її межами. Творчість ансамблю пісні і танцю «Поділля» характеризується пошуками нових жанрів і форм мистецького синтезу, тенденцією до театралізації хорового співу, використанням сучасної сценографії. Це яскраво відображено у таких концертних програмах як «Подільська рапсодія», фольк-шоу «Поділля має таланти», «Ой, зійдімося, роде!» та інші [1, с.144].

Москвічова Ю.О. зазначає, що під керівництвом Анатолія Степановича співи, хороводи і танці зливаються у цілісні вистави. Вокально – хореографічні композиції ансамблю відтворюють народні обряди, зокрема і окремих подільських сіл [2, с. 106]. Саме завдяки творчому баченню митця, його наполегливій праці та високому професіоналізму ансамбль пісні і танцю «Поділля» отримав почесне звання академічного колективу. Це стало важливою подією для культурного життя Вінничини та підтвердженням високого мистецького рівня ансамблю.

Творча діяльність Анатолія Кондюка у колективі «Поділля» характеризувалася прагненням до створення масштабних сценічних композицій, заснованих на українській культурній традиції. Його постановки вирізнялися драматургічною цілісністю, емоційною насиченістю та глибоким художнім змістом. Балетмейстер прагнув через танець передати історичну пам'ять народу, його духовність, емоційний світ та національний характер. Саме тому його творчість стала важливою складовою формування сучасного образу українського народно-сценічного танцю.

Важливим напрямом діяльності Анатолія Степановича стало створення системи безперервної хореографічної підготовки молоді. Усвідомлюючи необхідність раннього професійного розвитку майбутніх артистів, Анатолій Кондюк заснував при ансамблі дитячу хореографічну студію. У 1992 році студія була реорганізована в Академію народного танцю народного музично-хореографічного ансамблю «Подоляк», а з 1996 року продовжила свою діяльність як дитяча хореографічна студія ансамблю «Поділля».

Педагогічна система Анатолія Кондюка ґрунтувалася на поєднанні високої професійної вимогливості та щирої уваги до особистості учня. Його знали як людину глибокої внутрішньої культури, інтелігентності та відданості своїй справі. Він умів не лише створювати сценічні постановки, а й надихати молодь, підтримувати творчі пошуки студентів та виховувати майбутніх артистів як особистостей. Для багатьох учнів він став не лише педагогом, а й наставником та життєвим орієнтиром. Його вимогливість поєднувалася із доброзичливістю, а професійна принциповість – із щирою турботою про кожного, хто працював поруч із ним.

Особливе значення діяльність Анатолія Кондюка мала для становлення професійної хореографічної освіти на Вінничині. Наприкінці XX століття у регіоні відчувалася гостра нестача кваліфікованих фахівців у сфері хореографії. Як відзначає Є. Філімонова-Златогурська, «причиною цього була надзвичайно велика нестача кадрів. Зі слів Анатолія Кондюка, тоді танцювати не було кому, молодих спеціалістів катастрофічно не вистачало, а випускники хореографічного відділу Тульчинського училища Вінницької області не забезпечували приріст кадрів у ансамбль. Тож відкриття хореографічного відділу мало надзвичайне важливе значення для забезпечення області кадрами хореографічного мистецтва: виконавцями народного танцю, викладачами музичних шкіл і керівниками аматорських хореографічних колективів» [3, с.65]. Тому відкриття хореографічного відділу

у Вінницькому училищі культури і мистецтв стало важливим кроком у розвитку мистецької освіти області. Одним із головних ініціаторів створення відділу був саме Анатолій Кондюк. Він очолив процес організації професійної підготовки майбутніх хореографів та визначив основні принципи навчання.

Разом із ним підготовку студентів здійснювали заслужена артистка України Людмила Кондюк, Сергій Солодських, Сергій Береза, Андрій Монолакі, Світлана Сосон та інші викладачі. Важливо зазначити, що навчальний процес був орієнтований не лише на технічну підготовку, а й на розвиток творчої індивідуальності, сценічної культури та національної свідомості майбутніх фахівців.

Одразу після відкриття хореографічного відділу Анатолій Кондюк створив театр народного танцю. У 2020 році цей колектив було перейменовано в ансамбль народного танцю «Подоляни». Саме у цьому колективі реалізовувалися творчі експерименти балетмейстера, поєднувалися народна хореографія, симфонічна музика та елементи театралізації.

Постановки Анатолія Кондюка стали важливими явищами українського сценічного мистецтва. Серед найвідоміших композицій – «Подільська рапсодія», «Заквітчалась моя Україна», «Вишивана доля Вінничини», «Весняні хороводи». Ці твори вирізняються масштабністю художнього задуму, багатством танцювальної лексики та емоційною глибиною. У них простежується прагнення митця до осмислення української культури через сценічний образ і пластичну виразність, поєднання традиційного танцювального матеріалу із сучасними художніми формами та актуальними соціальними темами.

Вагомим результатом діяльності Анатолія Кондюка стало формування професійного кадрового потенціалу Вінниччини. Впродовж 26-ти років діяльності хореографічного відділу, його випускниками стало понад 300 фахівців. Окрім поповнення викладацького складу мистецьких шкіл області, вони суттєво оновили балетну групу Академічного ансамблю пісні і танцю «Поділля», який у своїй більшості складається з випускників Вінницького коледжу мистецтв [4, с.180].

Окремого значення набула роль Анатолія Кондюка у формуванні хореографічної династії. Його діти продовжили професійну діяльність у сфері хореографії як виконавці та педагоги. Устим та Марія Кондюк стали солістами ансамблю «Поділля». Устим Кондюк також активно займається педагогічною діяльністю, продовжуючи мистецькі традиції, започатковані Анатолієм Степановичем.

Важливим етапом розвитку професійної хореографічної освіти Вінниччини стало відкриття у 2017 році освітньо-професійної програми «Хореографія» у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського. Серед перших викладачів програми був і Анатолій Кондюк. Його педагогічний досвід, сценічна практика та авторитет у мистецькому середовищі стали важливою складовою формування сучасної системи підготовки бакалаврів хореографії.

Однією з ключових складових діяльності Анатолія Кондюка є педагогічна робота. Як доцент закладу вищої освіти, він здійснював підготовку майбутніх хореографів, формуючи у них комплекс професійних компетентностей. Педагогічний підхід Анатолія Кондюка базувався на індивідуальному підході до здобувачів, у поєднанні вимогливості та підтримки, формуванні творчої самостійності. Саме тому його вихованці становлять значну частину сучасної хореографічної спільноти регіону.

Творча постать Анатолія Кондюка посідає особливе місце у культурному просторі Вінничини. Його діяльність сприяла популяризації українського танцю, підготовки професійних фахівців, формуванню культурної ідентичності регіону. Таким чином, він виступає не лише як митець, а як культуротворча постать.

Його життя було присвячене українській культурі, мистецтву танцю та вихованню молодого покоління. Багато років він формував і розвивав хореографічну школу регіону, створював яскраві сценічні постановки, передавав любов до українських традицій сотням

учнів і студентів. Для багатьох вихованців він залишився прикладом справжнього служіння мистецтву, професійної відданості та людяності.

У 2026 році культурна спільнота Вінничини та українського хореографічного мистецтва загалом зазнала значної втрати, відійшов у вічність Анатолій Степанович Кондюк. Відгуки колег, учнів та діячів культури засвідчують глибоку повагу до митця та усвідомлення його вагомого внеску у розвиток національної культури. У спогадах він постає не лише як видатний хореограф і педагог, а передусім як людина – щира, мудра, відкрита та безмежно віддана своїй справі.

Висновки. Отже, феномен творчої діяльності Анатолія Кондюка полягає у його багатогранному впливі на розвиток хореографічного мистецтва Подільського регіону. Його діяльність охоплювала балетмейстерську творчість, педагогіку, організацію мистецької освіти та формування професійного середовища регіону. Діяльність митця стала прикладом гармонійного поєднання народної хореографічної традиції із сучасними художніми тенденціями, а його внесок у розвиток українського танцю став вагомою складовою культурної спадщини України.

Л і т е р а т у р а :

1. Мала А.Ю., Москвічова Ю.О. Сценічне втілення народної хореографії Поділля: аналіз мистецьких засад і творчих стратегій провідних ансамблів. *Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика»*. 2025. С. 139-146
2. Москвічова Ю.О. Збереження регіональних фольклорних традицій у творчій діяльності ансмаблю пісні і танцю «Поділля». *Народно-інструментальне мистецтво на зламі XX-XXI століть. Дрогобич: Посвіт*. 2012. С. 104 – 109
3. Філімонова-Златогурська Є. Творець народного хореографічного мистецтва Вінничини Анатолій Кондюк. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2021 № 3 (39). vol. 2. С. 61– 66.
4. Пахольчак Є.С. Формування змісту хореографічної підготовки молоді в освітньо-культурному просторі Вінничини (1920-ті – 2020-ті роки): Дисертація доктора філософії за спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки (011 – освітні, педагогічні науки). Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Міністерство освіти і науки України. Вінниця, 2025. 240 с.
5. Швець І.Б. Музична культура в роки незалежності України: творчий досвід, сучасні тенденції розвитку. *Наукові записки. Серія історія*. 2017. Вип. 25. С. 223-227

R e f e r e n c e s :

1. Mala A. Yu., Moskvichova Yu. O. Stage Interpretation of Podillia Folk Choreography: Analysis of Artistic Principles and Creative Strategies of Leading Ensembles. Drohobych: Helvetyka Publishing House, 2025. pp. 139–146.
2. Moskvichova Yu. O. Preservation of Regional Folklore Traditions in the Creative Activity of the Song and Dance Ensemble "Podillia". Folk Instrumental Art at the Turn of the 20th–21st Centuries. Drohobych: Posvit, 2012. pp. 104–109.
3. Filimonova-Zlatohurska Ye. Creator of the Folk Choreographic Art of Vinnytsia Region Anatolii Kondiuk. Knowledge, Education, Law, Management. 2021. No. 3 (39), vol. 2. pp. 61–66.
4. Pakholchak Ye. S. Formation of the Content of Choreographic Training of Youth in the Educational and Cultural Space of Vinnytsia Region (1920s–2020s): Dissertation for the Degree of Doctor of Philosophy in Specialty 13.00.01 – General Pedagogy and History of Pedagogy (011 – Educational, Pedagogical Sciences). Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University. Ministry of Education and Science of Ukraine. Vinnytsia, 2025. 240 p.
5. Shvets I. B. Musical Culture During the Years of Ukraine's Independence: Creative Experience and Modern Development Trends. Scientific Notes. Series: History. 2017. Issue 25. pp. 223–227.

Yevheniia Pakholchak. The Phenomenon of Anatolii Kondiuk's Creative Activity in the Context of the Development of Choreographic Art in Vinnytsia Region

The article presents a comprehensive analysis of the creative and pedagogical activity of a Ukrainian choreographer as an important factor in the development of the regional artistic space of Vinnytsia region. Particular attention is paid to the formation and evolution of folk-stage choreography in Podillia during the second half of the twentieth and the beginning of the twenty-first century. The study highlights the role of choreographic art in preserving national cultural traditions, strengthening regional artistic identity, and

developing the professional system of dance education in Ukraine. The research examines the choreographer’s contribution to the establishment of artistic collectives, the development of stage productions, and the formation of a professional educational environment for future choreographers. The significance of choreographic pedagogy in shaping students’ artistic worldview, creative individuality, stage culture, and professional competencies is substantiated. The article emphasizes that the artist’s pedagogical approach combined high professional standards with attention to the personal and creative development of students, which contributed to the emergence of a new generation of dancers and teachers in the region. Considerable attention is devoted to the activity of the Academic Song and Dance Ensemble “Podillia,” whose artistic growth and transformation into an academic ensemble became possible due to purposeful creative leadership, renewal of repertoire policy, and synthesis of traditional folk choreography with modern stage forms. The study analyzes the choreographic productions created for the ensemble and outlines their artistic, educational, and cultural significance. The productions are characterized by emotional expressiveness, dramaturgical integrity, and reliance on Ukrainian folklore traditions interpreted through contemporary scenic aesthetics. The article also examines the role of children’s choreographic studios and professional educational institutions in the formation of a continuous system of choreographic training in Vinnytsia region. It is established that the artist’s activity significantly influenced the development of regional choreographic education, the professionalization of dance art, and the expansion of the cultural space of Podillia. The study concludes that the phenomenon of the choreographer’s creative activity lies in the harmonious combination of artistic creativity, pedagogical practice, organizational work, and cultural mission. His contribution to the preservation and modernization of Ukrainian folk-stage dance is regarded as an important component of the national cultural heritage and contemporary choreographic art.

Keywords: *artistic education; choreographic pedagogy; cultural heritage; dance art; folk-stage choreography; performing culture; professional training; regional artistic space.*